

Kurzus kódja(i): FLMD16-212.41

Kurzus címe: A melodráma és a többi műfajok az amerikai filmekben

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: kedd 14 15-15 45; -137

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A szeminárium alapállítása szerint a melodráma műfaji elemei (illetve a melodramai hangnem) a reprezentáns hollywoodi műfajok mindegyikében megvannak. A kurzus fő célja az lesz, hogy ezeket a melodramai jellemzőket kimutassuk az egyes zsánerekben.

Valamennyi alkalomhoz egy-egy kötelező film tartozik.

Néhány mű ismeretét evidensnek tekintem, ezért nem vettem fel a kötelező filmek listájára. Ezek a következők: Broken Blossoms; The Circus (1928); King Kong (1933); Casablanca; Double Indemnity; Vertigo; Bonnie and Clyde; The Godfather; E.T. – The Extra-Terrestrial; Die Hard; Miller's Crossing; Schindler's List.

Témák

- 1. Bevezetés (1). A melodráma műfaji definíciója: tematika és ikonográfia. A melodráma szubzsánerei. Tragikus románc és szerelmi melodráma**
- 2. Bevezetés (2). A melodráma műfaji definíciója: ideológia. A családi melodráma az ötvenes években**
- 3. Bevezetés (3). A melodráma műfaji definíciója: forma. A műfaj történeti változásai. A melodramaműfaj definíciójának alapelemei: összegzés**
- 4. A melodráma és a hollywoodi műfajok. A melodráma mint „női film” és mint „férfifilm”. Akciószegény női és akcióirányult férfimelodráma. A „melodramai mód” Linda Williams szerint**
- 5. Vígjátéki műfajok és melodráma: a burleszktől a romantikus komédiáig**
- 6. Bűnügyi film és melodráma (1): gengszterfilm**
- 7. Bűnügyi film és melodráma (2): a noir melodramai és tragikus románci változata. A tragikus románc noirszerű és melodramai változata**
- 8. Bűnügyi film és melodráma (3): thriller**
- 9. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (1): katasztrófafilm**
- 10. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (2): western/kalandfilm/kalózfilm**
- 11. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (3): road movie**
- 12. Fantasztikus film és melodráma**

Kurzus teljesítésének követelményei: A hallgatóknak a félév végén zárthelyi dolgozatot kell írniuk. A dolgozat tárgya az órai anyag és a kötelező filmek. A kurzus teljesítéséhez szükséges továbbá egy-egy rövid prezentációt megtartaniuk a hallgatóknak a félév során.

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek

Tudás: a kurzus során a hallgató megismerkedik a mindenkori hollywoodi tömegfilm egyik legfontosabb jellegzetességével, amit „melodramai hangnemnek”, „tónusnak”, „beszédmódnak” nevezünk.

Képesség: a kurzus teljesítésével a hallgató átfogóan tudja szemlélni a hollywoodi műfajokat, mindazonáltal kritikusan is, amennyiben a széles műfaji merítés lehetővé teszi, hogy megvizsgáljuk a műfaji alapfunkciók kettős természetét, szemügyre vegyük és kritikai tárgyává tegyük a műfajok rituális és az ideológiai funkcióit egyaránt.

Attitűd: a kurzus célja, hogy a hallgató a klasszikus műfajokat új prizmán keresztül szemlélje.

Módszer: a kurzus első harmadában a különböző melodráma-koncepciók ütköztetése mellett a műfaj definiálására és életének rövid áttekintésére teszünk kísérletet, majd egyes klasszikus és posztklasszikus hollywoodi

zsánereket vizsgálunk meg, előbb azok jellemzőit leltározva, majd pedig a melodramai elemeket kutatva bennük. Szemináriumról lévén szó, számítok a hallgatók aktivitására. Az órák egy részében (egészen pontosan: az utolsó hatban) prezentációkra is sor kerül, olyanformán, hogy azok a vállalkozó kedvű hallgatók, akik MA-tanulmányaik során egy-egy, a mostani kurzuson a melodrámaival kapcsolatba hozott műfajt kutatnak, a szeminárium elején összegzik annak alapjellemzőit, hogy ezután hozzáállunk a kérdéses műfaj melodrámaához fűződő viszonyának tisztázásához.

Kötelező / ajánlott filmek: 1. Bevezetés (1). A melodráma műfaji definíciója: tematika és ikonográfia. A melodráma szubzsánerei. Tragikus románc és szerelmi melodráma

Kötelező film: Way Down East

Különösen ajánlott film: Now, Voyager

Ajánlott film: Waterloo Bridge (1940); Gold Diggers of 1933; Sunrise; Angel (1937); Camille (1921); Camille (1936); Random Harvest; Stella Dallas; Humoresque (1946); Gilda; Dark Victory; Wuthering Heights (1939); Waterloo Bridge (1931); Lonesome; Mr. Skeffington; A Place in the Sun; Summertime; Anna Karenina (1935); Carrie (1952)

2. Bevezetés (2). A melodráma műfaji definíciója: ideológia. A családi melodráma az ötvenes években

Kötelező film: Imitation of Life (1959)

Különösen ajánlott film: Bigger than Life

Ajánlott film: Written on the Wind; All that Heaven Allows; Imitation of Life (1934); Peyton Place; A Summer Place; East of Eden; Home From The Hill; Three on a Match; Magnificent Obsessions (1954); Blonde Venus; The Long, Hot Summer

3. Bevezetés (3). A melodráma műfaji definíciója: forma. A műfaj történeti változásai. A melodrámaműfaj definíciójának alapelemei: összegzés

Kötelező film: Harold and Maude

Különösen ajánlott film: Five Easy Pieces

Ajánlott film: Rebel without a Cause; Some Came Running; The Bad and the Beautiful; A Letter to Three Wives; The Tarnished Angels; An Affair to Remember; All This, and Heaven Too; Cobweb; Romeo + Juliet

4. A melodráma és a hollywoodi műfajok. A melodráma mint „női film” és mint „férfifilm”. Akciószegény női és akcióirányult férfimelodráma. A „melodramai mód” Linda Williams szerint

Kötelező film: Rush

Különösen ajánlott film: Husbands

Ajánlott film: The Best Years of Our Lives; It's a Wonderful Life; The Apartment; Deliverance; Dead Poets Society; Predator; Philadelphia; Face/Off; Rambo: First Blood Part II; Braveheart; True Lies; Commando; Total Recall

5. Vígjátéki műfajok és melodráma: a burleszktől a romantikus komédiáig

Kötelező film: Groundhog Day

Különösen ajánlott film: Adam's Rib

Ajánlott film: Trouble in Paradise; It Happened One Night; Bringing Up Baby; The Miracle of Morgan's Creek; His Girl Friday; Philadelphia Story; My Man Godfrey; The Graduate; When Harry Met Sally; Say Anything; There's Something About Mary; Some Like It Hot; Annie Hall; (500) Days of Summer; Stranger Than Fiction

6. Bűnügyi film és melodráma (1): gengszterfilm

Kötelező film: Underworld

Különösen ajánlott film: You Only Live Once

Ajánlott film: Manhattan Melodrama; Little Caesar; The Public Enemy; Scarface; High Sierra; This Gun for Hire; Gun Crazy; The Penalty; Badlands; Out of Sight; Gloria; The Killing of a Chinese Bookie; Marked Woman; The Wicked Darling; Outside the Law; The Hatchet Man; The Little Giant

7. Bűnügyi film és melodráma (2): a noir melodramai és tragikus románci változata. A tragikus románc noirszerű és melodramai változata

Kötelező film: Out of the Past

Különösen ajánlott film: Angel Face

Ajánlott film: Murder, My Sweet; The Lost Week-End; Mildred Pierce; Double Indemnity; Sunset Boulevard; Laura; On Dangerous Ground; Hangover Square; The Bigamist; Beyond the Forest; I Want to Live!; Egy szív megáll; Halálos tavasz

8. Bűnügyi film és melodráma (3): thriller

Kötelező film: Leave Her to Heaven

Különösen ajánlott film: The Bad Seed (1956)

Ajánlott film: The Unknown; Dark Passage; Rage in Heaven; A Double Life; Suddenly, Last Summer; Undercurrent (1946); Johnny Belinda; Gaslight; Notorious; Suspicion; Shadow of a Doubt; Rebecca; Whirlpool; Obsession (1976); The Spiral Staircase; Hush... Hush, Sweet Charlotte; Basic Instinct; Eyes Wide Shut

9. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (1): katasztrófafilm

Kötelező film: The Birds

Különösen ajánlott film: The Poseidon Adventure

Ajánlott film: Other Men's Women; Frisco Jenny; The Towering Inferno; Earthquake; The Hurricane (1937); San Francisco; Titanic (1997); Titanic (1953); Invasion of the Body Snatchers (1956); Airport; In Old Chicago; Dante's Peak; The Sisters (1938); Green Dolphin Street

10. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (2): western/kalandfilm/kalózfilm

Kötelező film: The Gunfighter

Különösen ajánlott film: Rancho Notorious

Ajánlott film (western): The Last Sunset; The Last of the Mohicans; High Noon; 3:10 to Yuma; Johnny Guitar; The Big Sky; Shane; The Misfits; Drums Along the Mohawk; Brokeback Mountain

Ajánlott film (kalandfilm/kalózfilm): The Sheik; The African Queen; To Have and Have Not; The Sea Hawk; Captain Blood; The Adventures of Robin Hood; Adventures of Don Juan

11. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (3): road movie

Kötelező film: Wild at Heart

Különösen ajánlott film: Two-Lane Blacktop

Ajánlott film: Harry and Tonto; Paper Moon; Rain People; Alice Doesn't Live Here Anymore; The Honeymoon Killers; Dirty Mary Crazy Larry; The Sugarland Express

12. Fantasztikus film és melodráma

Kötelező film: Cat People

Különösen ajánlott film: Portrait of Jennie

Ajánlott film (horror): Rosemary's Baby; Bride of Frankenstein; I Walked with a Zombie; Carnival Of Souls; The Phantom of the Opera (1925); The White Zombie; Messiah of Evil; Interview with the Vampire

Ajánlott film (fantasy és sci-fi): The Ghost and Mrs. Muir; Between Two Worlds; Harvey; Field of Dreams; Robot and Frank; Miracle in the Rain; The Fly (1986); Always; A Guy Named Joe; Solaris (2002); What Dreams May Come; Ghost; Ex Machina

Kötelező / ajánlott irodalom: 1. Bevezetés (1). A melodráma műfaji definíciója: tematika és ikonográfia.

A melodráma szubzsánerei. Tragikus románc és szerelmi melodráma

Brooks, Peter: *The Melodramatic Imagination. Balzac, Henry James, Melodrama, and the Mode of Excess*. New Haven and London: Yale University Press, 1995. pp. 1–23.

Király Jenő: *A film szimbolikája. III/2. A kalandfilm formái.* Kaposvár – Budapest: Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., 2010. pp. 22–41.

Neale, Steve: A melodráma és a női film. *Metropolis* (2012) no. 3. pp. 36–62.

Altman, Rick: Újrafelhasználható csomagolás. Műfaji termékek és az újrafeldolgozási folyamat. *Metropolis* (1999) no. 3. pp. 12–33.

2. Bevezetés (2). A melodráma műfaji definíciója: ideológia. A családi melodráma az ötvenes években

Elsaesser, Thomas: A hang és a téboly történetei. Jegyzetek a családi melodrámról. *Metropolis* (2012) no. 3. pp. 14–35.

Klinger, Barbara: *Melodrama & Meaning. History, Culture, and the Films of Douglas Sirk.* Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 1994.

Pápai Zsolt: A nemzetiszocializmus filmmelodrámai 1–2–3. (1: Náci nirvánák; 2: Szerelmem, Barbarossa; 3: „Az időnek kaputt”). *Filmvilág* (2022) no. 11. pp. 22–29., *Filmvilág* (2022) no. 12. pp. 14–18., *Filmvilág* (2023) no. 1. pp. 16–21.

3. Bevezetés (3). A melodráma műfaji definíciója: forma. A műfaj történeti változásai. A melodrámaműfaj definíciójának alapelemei: összegzés

Singer, Ben: *Melodrama and Modernity.* New York: Columbia University Press. 2001. pp. 37–58.

Nowell-Smith, Geoffrey: Minelli and Melodrama. In: Landy, Marcia (ed.): *Imitations of Life. A Reader on Film and Television Melodrama.* Detroit: Wayne State University Press, 1991. pp. 268–274.

Pápai Zsolt: *Hollywoodi Reneszánsz. Formatörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas-hetvenes években.* Budapest: Gondolat, 2020. pp. 187–191.

4. A melodráma és a hollywoodi műfajok. A melodráma mint „női film” és mint „férfifilm”. Akciószegény női és akcióirányult férfimelodráma. A „melodrámai mód” Linda Williams szerint

Williams, Linda: Melodrama Revisited. In: Browne, Rick (ed.): *Refiguring American Film Genres: History and Theory.* Berkeley: University of California Press, 1998. pp. 42–88.

Mercer, John – Shingler, Martin: *Melodrama. Genre, Style, Sensibility.* London – New York: Wallflower, 2004. pp. 78–105.

Buckland, Warren – Elsaesser, Thomas: Studying Contemporary American Film. A Guide to Movie Analysis. London: Arnold, 2002. pp. 26–79.

Pápai Zsolt: Márkaérzék. Steven Spielberg. In: Pápai Zsolt – Varga Balázs (eds.): *Korszakalkotók. Kortárs amerikai filmrendezők.* Budapest: Tudással a Jövőért Közhazsnú Alapítvány, 2013. pp. 49–78.

5. Vígjátéki műfajok és melodráma: a burleszktől a romantikus komédiáig

Thompson, Kristin: *Storytelling in the New Hollywood. Understanding Classical Narrative Technique.* Cambridge, Massachusetts – London, England: Harvard University Press, 1999. pp. 131–154.

Fowkes, Katherine A.: *The Fantasy Film* [New Approaches to Film Genre]. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010. pp. 92–103.

Grindon, Leger: *The Hollywood Romantic Comedy. Conventions, History, Controversies* [New Approaches to Film Genre]. Chichester: Wiley-Blackwell, 2011. pp. 67–83.

Garrett, Roberta: Postmodern Chick-Flicks. The Return of the Woman’s Film. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan, 2007. pp. 92–125.

6. Bűnügyi film és melodráma (1): gengszterfilm

Pápai Zsolt: *Hollywoodi Reneszánsz. Formatörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas-hetvenes években.* Budapest: Gondolat, 2020. pp. 103–120.

Mason, Fran: *American Gangster Cinema. From Little Caesar to Pulp Fiction.* London–New York: Palgrave Macmillan, 2002. pp. 122–136.

Clarens, Carlos: All in the Family: The *Godfather* Saga. In: *Gangster Film Reader* (eds. Silver, Alain – Ursini, James). New Jersey: Limelight Editions,

2007. pp. 107–115.

Malyszko, William: *The Godfather*. London: York Press, 2001.

7. Bűnügyi film és melodráma (2): a noir melodramai és tragikus románci változata. A tragikus románc noirszerű és melodramai változata

Király Jenő: *A film szimbolikája. III/2. A kalandfilm formái*. Kaposvár – Budapest: Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., 2010. pp. 110–124.

Luhr, William: *Film Noir* [New Approaches to Film Genre]. Chichester: Wiley-Blackwell, 2012. pp. 100–122.

Lippe, Richard: At the Margins of Film Noir: Preminger's *Angel Face*. In: *Film Noir Reader* (eds. Silver, Alain – Ursini, James). New Jersey: Limelight Editions, 1996. pp. 161–175.

8. Bűnügyi film és melodráma (3): thriller

Renov, Michael: *Leave Her to Heaven*: The Double Bind of the Post-War Woman. In: Landy, Marcia (ed.): *Imitations of Life. A Reader on Film and Television Melodrama*. Detroit: Wayne State University Press, 1991. pp. 227–236.

Walker, Michael: *Hitchcock's Motifs*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2005. pp. 25–53.

Ness, Richard R.: Family Plots: Hitchcock and Melodrama In: Leitch, Thomas – Poague, Leland (eds.): *A Companion to Alfred Hitchcock*. Malden – Oxford: Wiley – Blackwell. pp. 109–125.

Varga Zoltán: Lélekmélyi alvilág. *Filmvilág* (2012) no. 11. pp. 28–32.

9. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (1): katasztrófafilm

Keane, Stephen: *Disaster Movies: The Cinema of Catastrophe*. London – New York: Wallflower, 2006.

10. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (2): western/kalandfilm/kalózfilm

Lusted, David: Social Class and the Western as Male Melodrama. In: Cameron, Ian – Pye, Douglas (eds.): *The Movie Book of the Western*. London: Studio Vista, 1996. pp. 63–74.

Slotkin, Richard: *Gunfighter Nation: The Myth of the Frontier in Twentieth-Century America*. Norman: University of Oklahoma Press, 1998. pp. 383–396.

Garel, Alain – Lenne, Gerard – Simsolo, Noel: Három szexműfaj? A nő a westernben, a fantasztikus és az erotikus filmben. In: Balogh Gyöngyi (ed.): *Kommunikációelméleti szöveggyűjtemény III*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1979. pp. 264–289.

11. A melodramai és társműfaji struktúrák kalandfilmes transzformációi (3): road movie

Timothy Corrigan: *A Cinema without Falls. Movies and Culture after Vietnam*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press, 1991. pp. 143–153.

Cohan, Steven – Hark, Ina Rae (eds.): *The Road Movie Book*. London – New York: Routledge, 1997.

Stevens, Brad: *Monte Hellman. His Life and Films*. Jefferson, North Carolina – London: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2003. pp. 78–90.

Olson, Greg: *David Lynch. Beautiful Dark*. Landam – Maryland – Toronto – Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc., 2006. pp. 303–340.

Pápai Zsolt: *Hollywoodi Reneszánsz. Formátörténet és európai hatáskapcsolatok a hatvanas-hetvenes években*. Budapest: Gondolat, 2020. pp. 301–306. és 428–433.

12. Fantasztikus film és melodráma

Telotte, J.P.: *Dreams of Darkness. Fantasy and the Films of Val Lewton*. Urbana – Chicago: University of Illinois Press (1985). pp. 21–39.

Király Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona kiadó, 1998. pp. 169–223.

